

Daniel Wylegała

e-mail: 191877@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0007-6203-5638

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wzrost zarobków Polaków a siła nabywcza wynagrodzenia w latach 2012-2022

DOI: 10.15611/2024.49.9.12

JEL Classification: E31

© 2024 Daniel Wylegała

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Wylegała, D. (2024). Wzrost zarobków Polaków a siła nabywcza wynagrodzenia w latach 2012-2022. W: M. Gasz, A. Koza, A. Politań, *Ekonomia i finanse* (s. 115-123). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza i ocena zależności między zarobkami a jakością życia Polaków. Za podstawę badań przyjęto stosunek przeciętnego i minimalnego wynagrodzenia do cen pszenicy i paliwa w Polsce w latach 2012-2022. W niniejszym opracowaniu zastosowano następujące metody badawcze: analizę krytyczną piśmiennictwa, analizę statystyczną oraz metodę dedukcyjną. W trakcie przeprowadzonych badań ustalono, że tempo wzrostu cen było zdecydowanie wyższe niż tempo wzrostu wynagrodzeń, co tym samym obniżało jakość życia mierzoną siłą nabywczą dochodów.

Słowa kluczowe: wynagrodzenie, siła nabywcza, cena

1. Wstęp

Artykuł podejmuje temat siły nabywczej wynagrodzeń w Polsce w relacji do zmian cen wybranych towarów. Inspiracją do jego napisania było istniejące już opracowanie podejmujące ten temat, jednakże odnoszące się do innego przedziału czasowego. Niniejszy tekst ma zatem stanowić kontynuację realizowanych w tym zakresie badań (Kędzierski, 2023), m.in. w celu poszerzenia wiedzy na temat trwałości analizowanej relacji. Autor niniejszego opracowania podjął równocześnie próbę potwierdzenia sformułowanego przez R. Kędzierskiego wniosku, wedle którego: „Tempo wzrostu płacy warto rozpatrywać w odniesieniu do inflacji. Jeśli bowiem płace rosną szybciej niż pieniądze tracą wartość, Polacy mają szansę na bogacenie się. Jeśli tempo inflacji wyprzedza wzrost płac, to realnie w kieszeniach zostaje nam mniej”.

W Polsce na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat obserwuje się systematyczny wzrost zarobków. Potwierdzeniem tego jest coroczne podnoszenie zarówno mini-

malnego, jak i przeciętnego wynagrodzenia. Celem artykułu jest analiza i ocena zależności między wzrastającymi zarobkami a ich wpływem na jakość życia Polaków.

Dlatego porównano zmiany cen wybranych towarów, jakimi są pszenica oraz paliwa do silników spalinowych, ze zmianami wynagrodzeń w kontekście ich siły nabywczej tych dóbr. Paliwo do silników spalinowych oraz pszenica po odpowiednim przetworzeniu należą do artykułów codziennego użytku, można zatem założyć, że stosunek ich ceny do wysokości wynagrodzeń jest rzeczywistym wyznacznikiem poziomu jakości życia.

Zakres czasowy opracowania obejmuje lata 2012-2022.

2. Geneza problemu badawczego

Siła nabywcza to realna wartość pieniądza, innymi słowy jest to liczba dóbr i usług możliwych do zakupienia za konkretną ilość pieniędzy. Głównymi czynnikami wpływającymi na siłę nabywczą pieniądza są aktualna wartość pieniądza, wzrost poziomu cen oraz wzrost poziomu płac. Siła nabywcza wzrasta, gdy dynamika wzrostu poziomu płac wyprzedza tempo wzrostu poziomu cen, maleje natomiast, gdy dzieje się odwrotnie i ceny rosną szybciej od wynagrodzeń (Machniewski, 2022).

Płaca Polaków stale rośnie, lecz aktualnie jej siła nabywcza wciąż maleje. Mimo to z perspektywy dekady nadal zauważalny jest wzrost siły nabywczej wynagrodzeń (Solidarnosc.org.pl, 2024).

W połowie 2022 roku aż 64% Polaków deklarowało znaczący spadek jakości ich życia. Największy wpływ na taką a nie inną ocenę miała rekordowo wysoka inflacja wskazana przez 78,2% ankietowanych. Niemały wpływ na nią oraz dodatkowo na poczucie bezpieczeństwa miała także wojna w Ukrainie – wskazało na to 55,4% respondentów. Zauważyć można coraz gorsze nastroje Polaków w związku z ich sytuacją ekonomiczną (Businessinsider.com.pl, 2022).

Mimo ciągle wzrastających wynagrodzeń nastroje Polaków stale się pogarszają. Wpływa na to wysoka stopa inflacji ściśle powiązana z malejącą siłą nabywczą wynagrodzeń, co bezpośrednio przekłada się na jakość życia.

3. Metodologia badań

3.1. Gromadzenie danych

Dane niezbędne do zrealizowania badania pozyskane zostały bezpośrednio ze źródeł wtórnych:

- minimalne wynagrodzenie (Zus.pl, 2023b),
- przeciętne wynagrodzenie (Zus.pl, 2023a),
- ceny paliwa (Orlen.pl, b.d.),
- ceny pszenicy (Agrolok.pl, 2023).

3.2. Interpretacja

Sposoby prezentowania danych w źródłach różnią się od siebie. Aby ujednoczyć dane, wszystkie wielkości zostały sprowadzone do średniej wartości na przestrzeni danego roku:

1. Ceny paliwa – przedmiotem porównań paliwa jest benzyna bezołowiowa Eurosuper 95. Dane prezentowane w artykule stanowią średnią arytmetyczną wszystkich notowań ceny hurtowej za metr sześcienny paliwa w danym roku.
2. Ceny pszenicy – przedmiotem badań jest średnia cena pszenicy w Polsce na tonę. Prezentowane dane stanowią średnią arytmetyczną notowań cen pszenicy z pierwszego dnia każdego miesiąca w poszczególnych latach w zaokrągleniu do pełnej złotówki.
3. Minimalne/przeciętne wynagrodzenie – przeciętne wynagrodzenie zostało zaokrąglone do pełnej złotówki, sposób prezentowania minimalnego wynagrodzenia nie uległ żadnym zmianom względem źródła.

3.3. Zestawienie danych

Zgromadzone informacje zostały przedstawione w formie tabeli oraz w formie graficznej. Dane posłużyły do obliczenia siły nabywczej wynagrodzeń na podstawie cen paliwa oraz pszenicy. Uzyskane wyniki dostarczyły wiedzy i pozwoliły obliczyć:

- procentowy wzrost wynagrodzeń w Polsce,
- procentowy wzrost siły nabywczej wynagrodzeń na podstawie cen pszenicy,
- procentowy wzrost siły nabywczej wynagrodzeń na podstawie cen paliwa.

Ostatnią częścią badania jest próba ustalenia zależności zachodzących wśród zebranych danych oraz wyciągnięcie na ich podstawie wniosków zgodnych z tematem artykułu.

4. Wyniki badań

4.1. Kształtowanie się wynagrodzeń i cen

Tabela 1 przedstawia podstawowe dane w zakresie zmian wynagrodzeń oraz cen wybranych artykułów w Polsce w latach 2012-2022.

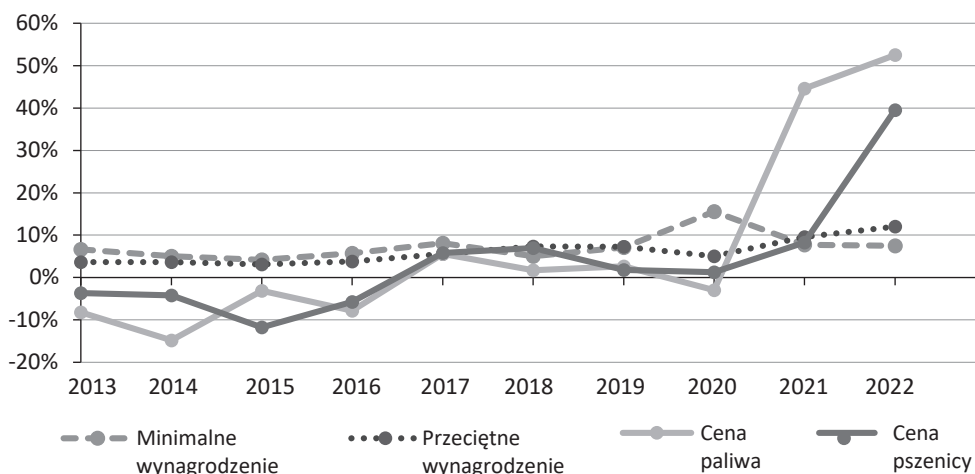
Podstawowym wnioskiem płynącym z analizy danych zawartych w tabeli 1 jest systematyczny, procentowy wzrost zarobków notowany w całym rozpatrywanym okresie, czyli w latach 2012-2022. W roku 2012 kwota minimalnego wynagrodzenia brutto wyniosła 1500 PLN i stanowiła ponad 42,5% przeciętnego wynagrodzenia brutto w tym roku. W 2022 roku wynagrodzenie minimalne było ponad dwukrotnie wyższe. W relacji do wynagrodzenia przeciętnego również wzrosło do prawie 47,5%, czyli o blisko 5 p.p. (zob. wyk. 1.). Należy zwrócić uwagę, że wysokość przeciętnego wynagrodzenia jest związana z minimalnym wynagrodzeniem, gdyż znaczna część pracowników otrzymuje takie wynagrodzenie, co kształtuje również wynagrodzenie przeciętne.

Tabela 1. Wynagrodzenia, ceny pszenicy i paliwa

Rok	Minimalne wynagrodzenie [brutto PLN]	Przeciętne wynagrodzenie [brutto PLN]	Średnia cena pszenicy konsumpcyjnej [w PLN/t]	Średnia cena hurtowa benzyny bezołowiowej Eurosuper 95 [w PLN/m ³]
2012	1500	3522	949	4426
2013	1600	3650	871	4262
2014	1680	3783	742	4083
2015	1750	3900	719	3603
2016	1850	4047	663	3396
2017	2000	4272	700	3592
2018	2100	4585	712	3842
2019	2250	4918	731	3910
2020	2600	5167	709	3390
2021	2800	5663	1025	4287
2022	3010	6343	1563	5982

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Orlen.pl, 2023; Zus.pl, 2023a; Zus.pl, 2023b; Agrolok.pl, 2023).

Analiza procentowych zmian cen zboża i paliwa wykazuje podobną rosnącą tendencję, z zastrzeżeniem jednak, iż zakres wahań cen pszenicy i paliwa był znacznie większy w latach 2013-2022, niż to miało miejsce w przypadku zmian wynagrodzeń, i zauważalne są okresowe ich spadki.

Wykres 1. Dynamika wzrostu wynagrodzeń, cen paliwa i pszenicy w Polsce w latach 2013-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Orlen.pl, 2023; Zus.pl, 2023a; Zus.pl, 2023b; Agrolok.pl, 2023).

W latach 2013-2020 zarobki Polaków wzrastały w szybszym tempie niż ceny w Polsce, wynikiem czego była stale rosnąca siła nabywcza wynagrodzeń. W latach 2021 oraz 2022 trend ten się odwrócił. Zauważyć można nagły wzrost cen pszenicy i paliwa. To zjawisko miało istotny wpływ na ilość tych dóbr możliwych do zakupu przez Polaków. Przyczyn takich zmian można doszukiwać się, m.in. w skutkach pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie, które wręcz wstrząsnęły światową gospodarką.

4.2. Siła nabywcza wynagrodzeń w Polsce

Ustalenia zmian wynagrodzeń i cen przyjętych do porównań dóbr stanowią podstawę do dalszych rozważań na temat siły nabywczej wynagrodzeń Polaków. W tabeli 2 zawarto wybrane dobra stanowiące równowartość minimalnego oraz przeciętnego wynagrodzenia w badanych latach jako miernika jakości życia.

W badaniu przyjęto, że wynagrodzenie brutto równe jest wynagrodzeniu netto (uniezależnienie się od zróżnicowania zasad opodatkowania dochodów i tym samym zachowanie porównywalności danych) oraz że paliwo na stacjach benzynowych sprzedawano w cenach hurtowych. Wyniki prezentowane w tabeli obliczane zostały według wzorów:

$$B = \frac{1000W}{C_B},$$
$$P = \frac{1000W}{C_P},$$

gdzie: B – wynagrodzenie wyrażone w litrach benzyny, P – wynagrodzenie wyrażone w kilogramach pszenicy, W – badane wynagrodzenie, C_B – cena hurtowa benzyny bezołowiowej Eurosuper 95 w PLN/m³, C_P – cena pszenicy konsumpcyjnej w Polsce w PLN/t

Zmiany zachodzące w wartościach prezentowanych w tabeli 2 pokrywają się z wnioskami wyciągniętymi z analizy danych przedstawionych na wykresie 1. Do roku 2020 zauważalny jest stały, mało dynamiczny wzrost siły nabywczej, następne lata przyniosły jednak jej drastyczny spadek, niemal powodujący w 2022 roku powrót do stanu mającego miejsce 10 lat wcześniej – w 2012 roku.

Ustalenia w zakresie zmian wysokości wynagrodzeń oraz zmian cen dóbr przyjętych do porównań stanowią podstawę do ustalenia zmian zależności między wysokością zarobków a ich siłą nabywczą w latach 2012-2022 (zob. wyk. 2).

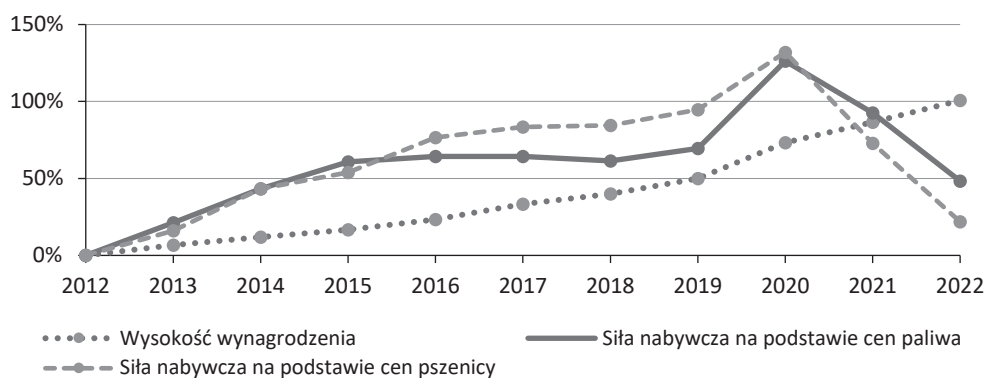
Z danych na wykresach 2 i 3 wynika, że w latach 2012-2020 stosunek wzrostu siły nabywczej wynagrodzeń do wzrostu wysokości wynagrodzeń był wyższy niż 1, co oznacza, że w tym czasie realna wartość wynagrodzenia rosta szybciej niż jego

wysokość. Zgodnie z wcześniejszymi obserwacjami od roku 2021 sytuacja uległa zmianie. Spadek siły nabywczej do 2022 roku był na tyle wysoki, że niemal całkowicie zniwelował wzrost, jaki udało się osiągnąć w latach 2012-2020.

Tabela 2. Zarobki Polaków wyrażone w litrach paliwa oraz kilogramach pszenicy w latach 2012-2022

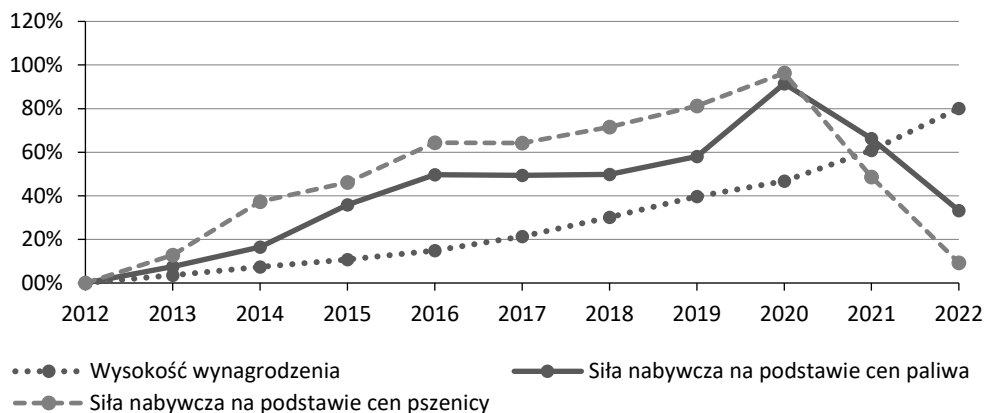
Rok	Minimalne wynagrodzenie w litrach benzyny bezołowiowej Eurosuper 95	Przeciętne wynagrodzenie w litrach benzyny bezołowiowej Eurosuper 95	Minimalne wynagrodzenie w kilogramach pszenicy konsumpcyjnej	Przeciętne wynagrodzenie w kilogramach pszenicy konsumpcyjnej
2012	339	796	1581	3713
2013	411	856	1836	4189
2014	486	927	2265	5101
2015	545	1082	2435	5426
2016	557	1192	2791	6105
2017	557	1189	2899	6099
2018	547	1193	2918	6372
2019	575	1258	3079	6730
2020	767	1524	3668	7289
2021	653	1324	2731	5522
2022	503	1060	1926	4059

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Orlen.pl, 2023; Zus.pl, 2023a; Zus.pl, 2023b; Agrolok.pl, 2023).

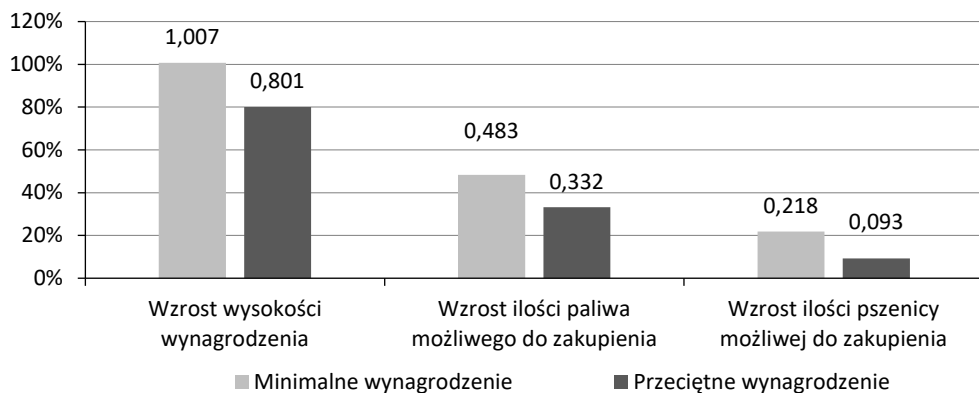
Wykres 2. Zmiany wysokości minimalnego wynagrodzenia i jego siły nabywczej względem roku 2012 w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Orlen.pl, 2023; Zus.pl, 2023a; Zus.pl, 2023b; Agrolok.pl, 2023).

Wykres 3. Zmiany wysokości przeciętnego wynagrodzenia i jego siły nabywczej względem roku 2012 w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Orlen.pl, 2023; Zus.pl, 2023a; Zus.pl, 2023b; Agrolok.pl, 2023).

Wykres 4. Wzrost wynagrodzeń oraz ich siły nabywczej między latami 2012 a 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Orlen.pl, 2023; Zus.pl, 2023a; Zus.pl, 2023b; Agrolok.pl, 2023).

Po uporządkowaniu wartości końcowych wykresów 2 i 3 (tj. wartości z 2022 roku przyrównane do wartości z 2012) otrzymano następujące wyniki:

- minimalne wynagrodzenie wzrosło o 100,7%;
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło o 80,1%;
- ilość paliwa możliwa do zakupienia za minimalne wynagrodzenie wzrosła o 48,3%;
- ilość paliwa możliwa do zakupienia za przeciętne wynagrodzenie wzrosła o 33,2%;
- ilość pszenicy możliwa do zakupienia za minimalne wynagrodzenie wzrosła o 21,8%;
- ilość pszenicy możliwa do zakupienia za przeciętne wynagrodzenie wzrosła o 9,3%.

5. Wnioski

Celem artykułu było ustalenie zależności między zmianami wynagrodzenia minimalnego i przeciętnego a jakością życia mierzoną siłą nabywczą tych wynagrodzeń. Przeprowadzone badanie i analiza danych statystycznych pozwalają stwierdzić, że tempo wzrostu płacy minimalnej było wyższe niż przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Zatem osoby otrzymujące takie wynagrodzenie relatywnie szybciej poprawiały swoją sytuację materialną niż osoby osiągające wynagrodzenie przeciętne. Jednakże w latach 2012-2022 można zaobserwować znaczne dysproporcje pomiędzy wzrostem wysokości wynagrodzeń a wzrostem ich siły nabywczej. W badanym okresie wysokość wynagrodzeń wzrosła niemal dwukrotnie szybciej w stosunku do ich siły nabywczej mierzonej możliwością zakupu paliwa i pszenicy. Tym samym spadała jakość życia mierzona siłą nabywczą otrzymywanych wynagrodzeń. Zależność tę obserwowano na przykładzie dwóch dóbr z dwóch różnych sektorów gospodarki. Dzięki temu zniwelowano ryzyko wpływu czynnika zewnętrznego działającego tylko na dane dobro, który mógłby w istotny sposób zniekształcić wyniki badań i podważyć prawidłowość spostrzeżeń oraz wyników badania.

Konkludując, na konto przeciętnego Polaka w 2022 roku co miesiąc wpływały kwoty niemalże dwukrotnie wyższe niż miało to miejsce 10 lat wcześniej, jednak wzrost rzeczywistej liczby dóbr, na których zakup mógł sobie pozwolić, był nieco mniejszy. Pomimo tego że osoby otrzymujące płacę minimalną relatywnie szybciej zyskiwały siłę nabywczą, to jednak w całym analizowanym okresie dysproporcje były dość znaczne. W roku 2012 płaca minimalna stanowiła 42,5% płacy przeciętnej i w kolejnych latach wzrosła do prawie 47,5% tej płacy. Jednakże nie wpłynęło to istotnie na niwelowanie różnicy w jakości życia pracowników zarabiających minimalne wynagrodzenie z pracownikami otrzymującymi płacę przeciętną.

Literatura

- Agrolok.pl. (2023). *Notowania cen pszenicy*. Pobrano z <https://www.agrolok.pl/notowania/notowania-cen-pszenicy.htm>
- Businessinsider.com.pl. (2022, 14 czerwca). *64 proc. Polaków twierdzi, że ich jakość życia drastycznie spadła*. Pobrano z <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/64-proc-polakow-twierdzi-ze-ich-jakosc-zycia-drastycznie-spadla/5vr4vww>
- Kędzierski, R. (2023, 19 października). *Tyle zarabiają Polacy. Ledwie zauważalny wzrost względem sierpnia*. Pobrano z <https://www.money.pl/pieniadze/tyle-zarabiaja-polacy-sa-nowe-dane-6953779461970880a.html>
- Machniewski, S. (2022, 1 listopada). *Siła nabywcza Polaków – co na nią wpływa i ile wynosi?* Pobrano z <https://www.money.pl/gospodarka/sila-nabywcza-polakow-co-na-nia-wplywa-i-ile-wynosi-6827852508592640a.html>
- Orlen.pl. (b.d.). *Archiwum cen paliw*. Pobrano z <https://www.orn.pl/pl/dla-biznesu/hurtowe-ceny-paliw?Fuel=Pb98&Year=2017#paliwa-archive>

Solidarnosc.org.pl. (2024, 23 marca). *Polacy dostają więcej, ale nasza siła nabywcza spada!* Pobrano z <https://www.solidarnosc.org.pl/polacy-dostaja-wiecej-ale-nasza-sila-nabywcza-spada-2/>

Zus.pl. (2023a, 10 lutego). *Przeciętne wynagrodzenie od 1950 r.* Pobrano z <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/przecietne-wynagrodzenie-w-latach>

Zus.pl. (2023b, 15 września). *Minimalne wynagrodzenie za pracę od 2003 r.* Pobrano z <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/minimalne-wynagrodzenie-za-prace-od-2003-r>

Poles' Earnings Growth and Purchasing Power of Wages in the Years 2012-2022

Abstract: The purpose of the article is to analyse and evaluate the relationship between the increasing earnings of Poles and the impact on their quality of life. For this purpose, the ratio of average and minimum wages to the price of wheat and fuel in Poland in 2012-2022 was examined. The result of the study shows that the almost doubling of the amount of money earned by Poles had a negligible impact on the amount of goods they can purchase – the purchasing power of wages increased, but disproportionately to the increase in their amount.

Keywords: salary, earnings, purchasing power, price